

הלכות שבת סימן שה

צו

באר הגולה

דאנקטא ב ראש
והקדמי שם ושאר
פוסקים ג טור וכל
הדברים הנזכרים
בשם ר' שם
בשם ר' שם ור' שם
מחשבותיו ותורת
הקדמי הקדשיו בשם
המחשבות ה תורות
מיטובי בשם הרמ"מ
והוא הדין בכל
ר טור והקדמי פון קמא ושבת ז שגליהקט דשם רב דאי קאן

(מרכיזי פ"ב דבבב), (וענין לקמן סימן חקב סעיף ב): כ (עא) מתיר לומר לאינו יהודי (ו) לחלב בהמתו בשבת משום צער בעלי חיים, שהחלב מצער; (עב) והחלב אסור בו ביום. (עג) ויש אומרים שצריך לקנותו מן האינדיהודי *בדבר מועט, שלא יהא נראה (ס) [כחולב לצרף וישראל: כא הפניות שעושות השפחות (ט) מעצמן מהלב של ישראל (עד) מתיר, בין שאינו אומר להן שיעשו: כב ימי שיש לו נער אינו יהודי ורובב על הבקמה בשבת כשמוליכה להשקותה, אינו צריך למנוע, (עה) שהיה נושא את עצמו, אבל צריך למנוע שלא יתן (עו) עליה (עז) בגדיו (עח) ולא שום דבר: כג ימתר (יב) למסור סוס או פרד או חמור לרוצה אינו יהודי, *ואף על פי שהאינו יהודי משתמש בהם בשבת אין בכך פלוס,

שערי תשובה

[ס] כחולב, עין בה"ט. ובתשובה מהרמ"ע סימן קיב פתח שפסקתו: ישראל שפסקתו חלבה לאיס אינו יהודי צריך לספקנה, אי שהאינו יהודי קבל אתריה כל שבת. וענין במגיא לעיני סימן רמ"ב יבא"ר קאן ובשאלת יעב"ץ ח"ב סימן עז שכתב עליו וכתב לחתור בפשיטתו, ובמח"ב סימן רמ"ו הקדמך הרבה להצמיד דברי הרמ"ע, ומ"ט פתח לבסוף דחוקק לא חסיד וכלבד שלא יתנה מולכה או יתנה אותה בדבר מיעט כמ"ש בש"ע באי סימן טה, ע"ש:

עושה מעצמו א"צ. וכתב הפ"ח: והשפחות ששקרות לכל השנה לכל קלאכה איצ לומר לה טל החלב לעצמה ולקנותו ממנה, דכל מה שעושה אדעתא דנפשה קא עבד לקבל שכירות, דהכי נשכר מהחלה, ע"ט. וכתב מ"א: וטוב לחלב לתוך המאכל כדי שיהא שבות דשבות, ע"ש. וענין מהרמ"ע מפאנו סימן קיב: (ט) מעצמן. המ"א הניח דבר זה בצ"ע, ע"ש. וענין סימן רעו ס"א: (*) בגדיו. אבל באכף ליקא קפידא. ככתב הרמ"ח: אם הבקמה יוצאת מעצמה לחוץ וישארה עליה שלא ע"י אדם אין הבעה"ב צריך למנועה, ומ"א כתב דבש"ס משמע היא מעצמה אסור, ע"ש: (יב) למסור. ומשמע אפלו בשבת עצמו מתיר, ובתשובת ר"מ אלשקר סי' מ"א אסור בשבת עצמו וחתיר ביום ר. ובקצת מקומות שנהגו מצד התקנה ופרשיות שלא למסר לרוצה גם בע"ש, מנהגא הוא ואסור להפיר להם, אבל אם בשעת נהגו בן, מודיע להם שהיו טועים בדבר והפיר אסור הוא, עין ע"ת ובהג"א:

באר הגולה

דזה שמה נחתך גס"פ שני * בדבר מועט. הינו אפלו בתפוח וכו' צא. כזה, ואפלו אינו שנה שרטה: * ואף על פי שהאינו יהודי משתמש וכו'. הנה לפי מה שבארנו הקורנים דברי השלחן ערוך השעם, דקדמתו עליון מה שכתב השלחן ערוך שהאינו יהודי משתמש בה, הינו שאין לו להש שפא ולשתמש בה, דבין דשלא מדע: וישראל הוא ואינו מקבל שכר ממנו, מרית ובדאי לא ישתמש בה, וכן מה שכתב לבסוף דאם רואה, הוא לא דוקא, דהוא הדין כשנודע לו. אבל לפי מה שכתב השעם בבאור הגר"א, עין שם, משמע דאף אם יודע שעושה בו מלאכה אין לו להש לזה, ומה שאסור ברואה הוא מפני דמחוי כאלו בוצעו הוא עושה ועל דעתו, וכג"ל בסיון רב סעיף ב והנה סעיף זה מדק היטב לדבריו, אבל צריך עיון, אם פ"נ נקטר בזה הדין דסימן רמ"ו סעיף ג, שאסור במשכיר ומשאיל אפלו אם מתנה שמתנה בשבת; ואפ"ל השעם משום דלא פלוג בשכירות, וקצין זה פתח באלהי נבא:

הרמב"ם: החולב לתוך פלי, (סה) חכ"כ, לתוך אכל, (סו) פטור; (סא) ומוכל מקום אסורא יש, דכל פטור דשבת פטור אבל אסור; והחלב אסור אפלו חולב לתוך אכל, בין דהבהמה אינה ראוייה לאכלה, הרי מקצה; (סב) מ"א: (עב) והחלב אסור וכו'. משום משקין שזבוב מפרות העומדים לטחיטה, דקניא לן בסימן שכ סעיף א דאסורין, והא נמי להא דמ"א: (עג) ויש אומרים שצריך וכו'. סב"א להו דאמירה לחלב לא הור פלל, כי אם כשהאינו יהודי חולב לצרף עצמו והישראל קונה אחר השבת ממנו בדבר מועט. והעולם נוהגין פסקא הראשונה; (סד) דמשום צער בעלי חיים שרי אמירה לאינו יהודי לחלב, בין לאינו יהודי מן השוק ובין להשפחות ששקרות לכל השנה למלאכה, ואין למחות בנדם, ומכל מקום טוב שיהחלב האינדיהודי לתוך אכל, דהוי לה שבות דשבות מ"א: [כא (עד) מתיר בין וכו'. הינו, דמסתמא אדעתא דנפשה קעבדה; (סו) וענין באסורנים שהשיגו על זה, דכיון שנוטלת החלב של ישראל ורואה הישראל ושותק, מסתמא אדעתא דנפשה קעבדה; (סז) שידעת שפיקא לה בזה, ואפלו אם היתה עושה זה אחר-כך בבית אינו יהודי מחב למחות בנדה, וכל-שכן שהיא עושה זה בבית ישראל. וענין בבאור הגר"א שפ"ס הוא הקשה על זה עוד משעם אחר, עין שם. ובאלהי נבא ובפרי-מגדים הספימו דכונת השלחן ערוך הוא רק אם צשתה לפעמים ברה מקרה, שמתיר (סח) אחר השבת לקנות מהם, אבל אם היא עושה בן תמיד, מחב למחות: כב (עה) שהיה וכו'. ורצה לומר, דאין חל על זה שם משא שיהיה צריך למנוע מפני שבייתת בהמתו. (סט) ואף דמאי דאמרין 'ח' נושא את עצמו' הינו רק מדאורייתא אבל מדרבנן אסור, ועל-פ"נ אסור לאדם לשה תינוק בשבת — לא גזרו שבות זה בבקמה: (עו) עליה בגדיו. אבל באכף ליקא קפידא, (עז) דבטל לגבי הרוכב: (עח) ולא שום דבר. ואם נשאר אינה דבר עליה מערב שבת והיא רוצה מעצמה לצאת לחוץ, (עט) בעליה צריך למנועה שלא לצאת מפני מצות שבייתת בהמה; (עא) אבל אם אין עליה שום

שער הציון

(סג) אלהי רבה: (סד) מגדאברהם: (סה) משום משרק דהוא תולדה דנש: (סו) דמשקה הבא לאכל כאכל דמי: (סז) מגדאברהם ותיקפת-שבת וס"א: (סח) איני יודע, דלפי זה מאי רבנא דמתיר אחר השבת, הלא אפלו אם צנה ביהודי לעשות לו מלאכה בשבת, גס"פ פסק המחבר בסימן שו סעיף כ דמתיר לערב אחר בכרי שיעשו: ואי דבא מתיר מיד הכל, טעמא מאי? דהלא מדבשבת אסור, מסתמא חשיבין דהוא לצרף ישראל, וקניא לן בסימן רעו שכתבו שם פסה פוסקים דאם עשה אינו יהודי מעצמו בשביל ישראל, גס"פ אסור לערב עד בכרי שיעשה: (סט) בית-יוסף ומגדאברהם: (ע) פרישה בשם רש"ל אלהי רבה וס"א: (עא) מגדאברהם, וכן הסכים האלהי רבה וכתב דגם

הלכות שבת סימן שח שו

בין דשלא מדעת ישאל הוא עושה (עח) ואינו ממתיך לשכירות ממנו. ואם רואהו משתמש בה בשבת, מוכה בידו: הגה (עט) וכל-שכן דאין לחש (פ) שהרועה יוציא אותם (יג) חוץ לתחום, דקא תחומין דרבנן (הגמ"ר דקדושין):

שו באיזה חפצים מפר לדבר בשבת, ובו י"ד סעיפים:

א *ממצוא חפצו, חפציו אסורים באפלו בדבר שאינו עושה שום מלאכה. בגון (ה) (א) *שמיצין נכסיו לראות מה צריך למחר, או לילך לפתח המדינה כדי שימחר לצאת בלילה למרחץ. *יובן (ב) אין מחשיכים על התחום לשפר פועלים^(א), דאכל מחשיך על התחום (ג) *להביא בהמתו. (ד) *הגש אומרים שאם אין בהמה יכולה לילך ברגלים. בגון שהוא שלה קשן, אינו רשאי להחשיך.

(* דין נדבה למי שחשקה לו ודין לקחום בטיטן רסו. תשובה דין הבמה כדאין שלב. דין טאגל בפרקט בטיטן שבו)
א שבת ק"ו ב צדכין ל"ח ל"ט ג שבת שם בפסוקה ד שם בבריתא קנ"א לגיטת הפקדים שהביאו הוספות שם ה שם הוספות לעבד גיטת הוספות דאין פה שכיב

באר היטב

(יג) חוץ לתחום. כתב בלבוש: צ"ע במה שנוהגין למסר שדרים לא"י לחולין ולפעמים מוליכין אותן חוץ ל"ב מיל. ואפשר

באר הלכה

* שמיצין נכסיו וכו' או לילך וכו'. הג' אפלו תוך התחום, בן הסמיך כל האחרונים. והנה בפשט בריה דמקמי דוקא היכא דמקרא מלשא, והוא מהשגח אברהם ושארי אחרונים שהסמיך כלם בן. ודלא כחידושיהם שהסמיך בזה בכל גוה. והנה ראיתי בגושמי ארס שם שהאריך בזה וכתב דין זה של פג' אברהם תלמי בפלגא, דהוה רק להרמב"ן והרשב"א והריטב"א, אבל הרמב"ם והסמ"ג משמע דלא כדברי אחר. בן. אלא לילך ולעין נכסיו הוא בשבת חפציו משו ואסור בכל גוה, ומה שהקשה שם בערוכין ולי"ח ע"ב מבריתא דלא יחלף אדם בטרם שדוה וכו', לא הקשה אלא מפיא שם, ועל זה תרץ: הקם מוכחא מלשא, אבל תא דליף וליצן בשדוה לא בעינן שיהא מגבר מלשא דוקא, דבכל גוה אסור. ובאמת אפלו אם לו יחי בדבריו בדעת הרמב"ם והסמ"ג, קלא הוא מלשא דרבנן, ונחל לקמך להקל על כל הג' דבוקא הנ"ל דמקלן בדיקא, וגם תר"ן בפרק שואל דבור הפתחיל לא יחלף ב"ב בדיקא גס"ב מיתום, וגם ברש"י בערוכין ל"ט דבור הפתחיל מוכחא מלשא מוכח דהקרא דמכירא לה בפשטות הסוגיא, דקשה הגמרא שם בזה קאי על שניהם ועל שניהם בדיקא מוכחא מלשא, ותר דגם בהולך בסוף שדוה לידע מה היא צריכה לא אסרין אלא משום דמכחא מלשא, ודלא כגושמי ארס ודקא שכתב דהסמ"ג ושלחן ערוך משמע גס"ב דמחמירין בכל גוה, לא ידעתי ראיתי, והלא דין זה נובע מהא דאיתא בגמרא: לא יחלף אדם בסוף שדוה לידע מה היא צריכה, ומשמע שם ברש"י דבור הפתחיל מוכחא מלשא, דכשעומד ומסתכל על ענין שדוה הוא בכלל מוכחא מלשא, וכמה, דקא שס"ס הש"ר ושלחן ערוך לאסר לצנן בנכסיו הוא גס"ב באפן פ"א בזה דמסתמא מגבר מלשא, ובסוגיית לשון הפסוק יתחם מוכחא מלשא, אבל אם באמת אין גור כלל. מחר. וגם הסמ"ג בהרמב"ם והסמ"ג שם גופא. אין הוכחה דפליגי אפ"ל הג' דבוקא הנ"ל דמקלן בדיקא, ולמה לן לעשות פלגא ביניהם, ועל"בן סתמתי בדעת כל האחרונים שהשמיך בדבריו השגח אברהם * * * * * וכן אין מחשיכין וכו'. גמרא ק"ג. וצ"ל לקמן בסימן שו שיש ט' במגן אברהם שיש קטן יג דבאן אסור אפלו היכא דלא מגבר מלשא שהוא בשביל זה, וס"ס ע"פ שם. ומה שכתב אחרונים כתבו דטעם האסור הוא כוונת דהחשיכה גופא מסתמא מוכה שהוא חושב לעשות דבר שהוא אסור בשבת: * להביא בהמתו. הנה שלא תאמר ודמקא, אבל אם הוא מביאה כדי לעשות בה מלאכה או לשע בה, בדיקא אסור, ואפלו היא עומדת תוך התחום, ודלקמך

המדינה, נפר שלחן המרחץ מחשיך, אבל אם לא מגבר מלשא, הוא בכלל תהיה בעסקי דמפר: (ב) אין מחשיכין וכו'. הנה, (ג) לקרב עצמו בשבת עד סוף התחום^(א) ולהחשיך שם^(ב), שהיא קרוב למקום הפועלים לשכרם במוצאי שבת, והטעם, דכל דבר שאסור לעשותו בשבת, (ג) אפלו הוא אסור מדבריו סופרים, אסור להחשיך בשביל: (ג) להביא בהמתו. דאף שהיא עומדת עתה מחוץ לתחום ואי אפשר להביאה בשבת, מפל מקום לא מקרי זה מחשיך בשביל דבר האסור, (ד) פ"ן שאם היו ברגין [הם סבות השומרים] סמוכים זה לזה בתוך שבועים אפה וארבעה ספחים הנה מפר להביאה אפלו הנה נחשף באפן זה כמה מילין מסוף העיר, משום דכל זה שנה להעיר, ודין שיש לה תפניתא על-ידי ברגין. לכן מפר להחשיך אפלו בלא ברגין^(א), דלא אסור החשיכה אלא בשביל דבר שאי אפשר למצא פקנא להאסור: (ד) *הגש אומרים שאם יגלי עלמא בזה, וקטל לשון י"ג אומרים, מפני שכן דרך המסחר במקום שלא נמצא דין זה מפרש בשאר פוסקים:

שער הציון

(א) עיין בעמוד הבא.

דעת הנלבי"ח אינו נקבד לזה: (עב) אליה רבה: (עג) אפלו אם לגבי המוציא לא יחיה זה חוץ לתחום: (עד) לבוש וצערות וקנים: (עה) סמ"א ארס וכל-שכן אם מוליכין את השדרים חוץ ל"ב מיל דבדיקא נכון להחמיר בזה שלא למסר להם, דקא יש אומרים ד"ב מיל הוא דאוקמא, וגם סמ"א אלשך מחמיר בזה. והנה בפרקת סמ"א ארס נדחה סמ"א מה שפסוקא במגן אברהם לענין טיטת השדרים, ומה שפ"ן דמגן אברהם משמע דלא כדברי אחר. מפל מקום נראה דאין לקמל. עין בנסת הגולה: (ש) מפר"ם אלשך, וכתב רב ה"ר אהרן המרדכי בבית יוסף: (טז) נכח הגולה, ולא ידעתי כוננו, אם אפלי בשדע שיוציאו חוץ לתחום או דמרי בפתמא: (ז) מגן אברהם ושא. וצ"ל באיר הלכה: (ז) רש"י: (ח) אליה רבה ושא: (ט) אליה רבה וחסד"ש שבת ומאמר מרדכי:

הלכות שבת סימן שה שו

ביאורים ומוספים

סימן שו

באיזה חפצים מתיר לדבר בשבת

[משנ"ב ס"ק א]

כגון שעומד אצל שוהו הסריקה הרישה או קציה וכיוצא בזה⁽¹⁾, דמקור הסריקה⁽²⁾ שעומד שם לעין בצרקה⁽³⁾.

(1) וכן כשעומד ליד גינתו כדי לתלוש פירות או עשבים במוצאי שבת, כתב לקמן (סי' שו ס"ק לט) שאסור, כיון שמעמידו ליד גינתו ניכר שרצונו לעשות בה איזו מלאכה במוצאי שבת.

(2) וכן הקורא בספר כדי להגידו, ואין רצונו לקרוא בו, כתב בשו"ת הרדב"ז (ח"ב סי' תרצ, הובא בשערי תשובה סי' שו ס"ק א) שאסור, משום 'ממצוא חפצך', וביאר הגרש"ז אויערבך (מאור שבת ח"א מכתב ג אות ו) שזהו דוקא כשיניכר שקורא בו רק כדי להגידו, וראה מה שכתבנו לקמן (סי' שו ס"ק נא).

(3) ולכתב בשבת לראות דירה בארץ ישראל שרוצה לקנותה מידי נכרי, כתב הגרש"ז אויערבך (שש"כ פכ"ט הע' יח) שמותר, שהרי כתב השו"ע להלן (סי' א) שמותר לקנות דירה מעם"ם בשבת משום ישוב ארץ ישראל.

[משנ"ב ס"ק ב]

הינה, לקרב עצמו לשבת עד סוף התחום⁽⁴⁾ ולהחשיך שם⁽⁵⁾.

(4) ולהחשיך על התחום שלו שאינו התחום של כל בני העיר (עי' בשו"ע לקמן סי' תח ס"א), כתב הגרש"ז אויערבך (שש"כ פכ"ט הע' לא) שמוחר.

(5) ואם עבר והחשיך, כתב הגרש"ז אויערבך (שולחן שלמה ס"ק ג אות ב) שנראה שאינו צריך להמתין במוצאי שבת שיעור יבדי שיעשו לפני שיצא מהתחום לעשות מלאכתו, אלא שכתב שצ"ע, שמשמע בהידושי חרין (שבת קכ, ב) שצריך להמתין.

[משנ"ב ס"ק ג]

לקח מתיר להחשיך אפילו בלא ברגנין⁽⁶⁾.

(6) אמנם לקמן (סי' שו ס"ק לה) כתב טעם אחר להיתר זה, שכיון שמותר לומר לחבירו להביאם לאחר השבת, מותר גם להחשיך עבורם (ועי' שבת קכ, ב - קנא, א).

ובטעם היתר זה של בורגנין, ביאר החזו"א (או"ח סי' נט ס"ק א ד"ה והלכך) שהוא משום שאין כאן היכר מחשבת מלאכה, כיון שיתכן שכשילך מחר יהיו בורגנין או מחיצות, ולא יעשה מלאכה כלל [וראה בבית"ל לקמן (סי' שו ס"ח ד"ה אסור)].

[משנ"ב ס"ק עז]

אפילו אם היא רוצה לצאת חוץ לתחום אין מחיב למנעה מזה, ורק להוציאה בנדים חוץ לתחומה אסור⁽⁴³⁾.

(43) וכן אם היתה הבהמה חוץ לתחום ורוצה להכניסה, כתב לקמן (סי' שו ס"ק ז) שמותר לקרוא לה שתבוא, או להכניסה על ידי נכרי, אבל על ידי ישראל אסור, כיון שלענין תחומין נחשבת הבהמה כרגלי בעליה, ולגבי הבעלים נחשבת היא כנמצאת מחוץ לתחום.

[משנ"ב ס"ק עח]

וקדלעיל פסקין רמז קע"ף (44) וכו', הוא הדין כשנודע לו שיש שם בה מלאכה צריך למת' בידו⁽⁴⁵⁾.

(44) ולהשכיר את הבהמה מלכתחילה על מנת שכשתגיע שבת יפקירנה, כתב המשנ"ב שם (ס"ק יז) שאסור, כיון שהפקר אינו מפורסם, ויש בוזה משום חשש מראית העין, ובשעת הדחק, כתב שם (ס"ק לב) שמותר לעשות כן, אם מפקיר את הבהמה בלב שלם ובפני שלשה.

(45) וגם כשיאנו רואה ואינו יודע שהנכרי עושה מלאכה בבהמה, כתב השו"ע לעיל (סי' רמז ס"ג) בשם שו"ת הריב"ש (סי' כה), שעליו לחשוש שמא יעשה בה מלאכה, ולכן צריך להפקירה כדי שלא לעבור על שביעת בהמתו.

וכתב הגרש"ז אויערבך (מעדני ארץ שביעית סי' יג אות יא), שכיון שעיקר מצות שביעת בהמתו אינה שישגיחו הבעלים על הבהמה שתנוח, אלא שמוטל על הבעלים שלא לנרם שתעשה הבהמה מלאכה בשבת, נראה שחייב זה אינו מעיקר הדין אלא חומרא בלבד, כדי שתהיה מנוחת הבעלים גמורה ומושלמת באופן שלא יתן כלל את לבו למלאכת שורו וחמורו.

[משנ"ב ס"ק עט]

עין בפריימקרים שמסתפק בזה, ונכון להחמיר⁽⁴⁶⁾ וכו', אפילו אם יוליכנה בשבת חוץ לשלש פרסאות שרי⁽⁴⁷⁾.

(46) כאן הביא דעת הפמ"ג שמסתפק לענין הרצאה בידים מחוץ לתחום על ידי נכרי, ולקמן (סי' שו ס"ק ז) כתב שמותר להכניס את בהמתו לתוך התחום על ידי נכרי, וביאר בשע"צ שם (ס"ק ט) שבמקום הפסד יש להקל, ולקמן (סי' שצו ס"ק ט) כתב בפשיטות, שאסור לצוות את הנכרי שיוליך את הבהמה מחוץ לתחום.

(47) ובטעם הדבר שאין לחוש שירציא הנכרי את הבהמה חוץ לג' פרסאות, כתב המרדכי (קידושין סי' תקסו) שגדר המצוה של שביעת בהמתו היא שלא תעשה הבהמה מלאכה, ולכן אינו מצווה על שביעת הבהמה מאיסור תחומין, שאינו נחשב מלאכה.

המשך מעמוד קודם

מפני מצות שביעת בהמה⁽⁴²⁾.

(42) אבל אם עושה הבהמה מלאכה מעצמה ומרצונה, דעת הגרש"ז אויערבך (שש"כ פכ"ז הע' יב) שאין הבעלים מצווים למנועה מלעשות כן, ואין זה דומה ליציאתה לרשות הרבים כשהיא טעונה במשא, כיון שהטענה נעשתה שלא לדעתה.

[משנ"ב ס"ק עז]

והיא רוצה מעצמה לצאת לחוץ, בעליה צריך למנעה שלא לצאת

הלכות שבת סימן שו

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ו]

אָפֿל אַם אַינז נָפֿר, נָק פֿהאַלף לִטֿיל, שְׁרִי? אָף שְׂדַעְתּוֹ בְּהַלִּיף זֶה לְמַצָּא סוֹס וְכַדוּמָה⁸.

7) וכשכוונתו לטייל, אלא שלצורך חטול לבד היה הולך בדרך אחרת, ועבשיו הולך בדרך זו כדי למצוא סוס, כתב בשו"ת אגרות משה (אורח ח"ה סי' יח) שאם ניכר שהולך בדרך זו בכדי למצוא סוס, אסור לעשות כן.

8) וכן לעמוד מול חלון ראווה של חנות בכדי לקנות חפץ לאחר השבת, דעת הגרש"ז אויערבך (שש"כ פכ"ט הע' כב) שמותר, אם לא יתבונן במחירים, כיון שאין ניכר שמסתכל בכדי לקנות, ולהסתכל להנאה בלבד מותר.

וכן לעמוד סמוך לחשיכה בתחנת אוטובוס כשיורד גשם, ובכוונתו לנסוע באוטובוס במוצאי שבת, דעת הגרש"ז אויערבך (שם הע' כד) שמותר, כיון שמחמת הגשם רגילים אנשים לעמוד שם אף כשאין כוונתם לנסוע, ואם כן אין ניכר מעמידתו שם שבכוונתו לנסוע במוצאי שבת.

[משנ"ב ס"ק יד]

דְּבִינָן דְּהוּא דִּרְךָ מְקַח וּמְכָר מְקַשׁ, לֹא הִקִּירוּ בְּשׁוּם צִנְיָ אֶפְלוּ לְצַנְךָ מִצְנָה⁹.

9) וכשאינו אומר מחיר, אלא רק מנביל את הסכום שמוכן להוציא עבור קניית החפץ, כגון שאומר לחבירו לקנות לו אתרוג עד סכום מסוים, מחמת שאין לו יותר, הסתפק הגרש"ז אויערבך (שולחן שלמה אות ה, תשובה מכת"י) שיתכן שמותר, שהרי אינו קובע את הסכום בדרך מקח וממכר משום שמעריך בכך את שווי החפץ הנקנה, אלא משום שזהו הסכום שיש לו, ונתן עצה להתיר, לרמוז ולומר בתהילה שאין ביבולתו לשלם יותר מסכום זה עבור אתרוג, ולאחר מכן לבקש מחבירו לקנות עבורו אתרוג בלא להזכיר סכום, וחבירו יבין שאין ברצונו לשלם יותר ממה שיש לו.

[משנ"ב ס"ק טו]

שְׁאֵפְלִי אִם הוּא רוֹצֶה לְתֵן לוֹ, אֶסוּר לוֹ לְהַשְׁקִיר לְקַח הַשְׁקָר¹⁰.

10) ואם עבר ולקח, משמע בשריע לעיל (סי' רמה ט"ו) שאסור לו ליהנות מהשכר, כמבואר בביה"ל שם (ד"ה על כרחו ד"ה אסור). אכן הביה"ל שם הביא שהבגדני ישע (שבת פ"א ס"ק כא) כתב שלפי גירסא אחת ברברי המדכזי, בדיעבד אם קיבל שכר לא נאסרה ההנאה ממנו, וסיים שצ"ע. ואף מגוי, מבואר בשו"ע לעיל (שם ובסי' רמו ס"א) שאסור לקבל שכר שבת.

וכשחבירו אינו נותן לו שכר אלא מוחל על חוב שחייב לו, כתב התהלה לדוד (ס"ק ז) שלא נאסר משום שכר שבת, מאידך האור שמח (פכ"ד מהל' שבת ה"ח) והגרש"ז אויערבך (שש"כ פכ"ח הע' קיט) כתבו שהרבר אסור, משום שכל ממון שהתווסף לאדם מחמת פעולה שעשה בשבת, נחשב כשכר שבת (ועוד בגדר זה, עיין מה שכתבנו לעיל (סי' רעו ס"ק א) ולקמן (סי' שז ס"ק מא)).

[משנ"ב ס"ק טז]

מְדַבְּרֵנּוּ, גִּזְרָה מְשׁוּם מְקַח וּמְמַכְרָא¹¹.

11) ולענין הצלת חפץ מדליקה, כשהמציא לא בא על דעת ליטול את שכר פעולת ההצלה, אלא על דעת לזכות בחפץ מן ההפקר, ואח"כ החזירו לבעלים בשביל לקבל שכר על הצלתו, כתב לקמן (סי' שלד ס"ק כד) שקבלת השכר אינה נחשבת שכר שבת, אך כשתובע שכר לאחר שכבר החזיר, כתב (שם) שיש הסוברים שנחשב הדבר כשכר שבת שאסור לקחתו, רש מפקקים בזה.

[משנ"ב ס"ק יח]

הִנֵּנוּ שֶׁל פֶּל הַשְּׂבִיעַ בְּיָמֵהּ, וְעַל-פְּתָחוֹ נֹתֵן לוֹ שְׂכָר שְׂבַח¹² וְכוּ', הָאִיל נְהוּא בְּהַקְלָעָה עִם שְׂאָר הַיָּמִים¹³.

12) ולענין בית אבות המקבל תמיכה מהרשויות לפי ימים, דהיינו שקבעו סכום מסוים עבור כל יום, כתב בשו"ת אגרות משה (אורח ח"ה סי' לח אות ט) שמותר לבעלי המוסד לקבל שכר עבור שבת וידיט, כיון שהרשויות אינם מממנים יום אחד בודד, שהרי עבורו יכולים הבעלים להשיג מימון בכוחות עצמם, ותמיכת הרשויות היא רק עבור זמן ממושך, שלזה אין הבעלים יכולים להשיג מימון בעצמם, ודוקקים לתמיכת הרשויות, ונמצא שתשלום הרשויות אינו תשלום עבור כל יום בנפרד, אלא תמיכה כוללת עבור הוצאותיו המרובות במשך זמן רב, והרי זה בכלל היתר של הבלעה, ומה שמשלמים לפי הימים, זהו רק האופן שבו מחשבים את התשלום.

13) ולענין אשה הטובלת בשבת, כתב בשו"ת נודע ביהודה (מהדו"ת אורח ח"ה כו) שיכולה לשלם לבעל המקוה, כיון שטבילתה היא מצוה, ויש המתירים (להלן בשו"ע ס"ה) לקבל שכר שבת עבור מצוה, ועוד, שכיון שבעד הוצאות חימום המים פשוט שהיא צריכה לשלם, כדק כל הלוקח חפץ מחבירו בשבת, שמחויב לשלם את דמיו, א"כ יכול בעל המקוה להבליע את שכרו יחד עם שכר החימום (וראה מה שכתבנו לעיל סי' רמג ס"ק ב), וכתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ט סי' סו) שאף שאפשר להתיר את הדבר משום שהוא דבר מצוה, מ"מ מטעם זה לבד עדיין לא יראה בעל המקוה סימן ברכה, כפי שכתב המשגיב להלן (ס"ק בג), ולכך יש להזדקק לטעם השני.

ושכר שמרויח ממכנתה אוטומטית לממכר פחיות וכדו' [באופן שקונה בה נכרי או מחלל שבת, ראה מה שכתבנו לקמן (סי' שז ס"ק טו)], כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ג סי' לד) שאין בקבלת הדמים משום חשש שכר שבת, כיון שהתשלום בו הוא עבור המצרכים, וכן דעת הגרש"ז אויערבך (שש"כ פכ"ט הע' ע).

ותשלום עבור שהייה בבית מלון בשבת, כתב בשו"ת אור לציון (ח"ב פכ"ה תשובה א) שאין בזה משום שכר שבת, שכיון שצריך לשלם עבור המזון שאוכל שם, אגב זה מבליע את דמי השינה והשהייה ולסבירת הנוב"י צריך לשלם גם הוצאות ניקוי החדר, וכן מבואר בשו"ת האלף לך שלמה (אורח ח"ה סי' קכה), ונבענין השוהה בבית מלון לשינה בלבד, ראה מה שכתבנו להלן (ס"ק יט).

הלכות שבת סימן שצ

(ה) דאִינוּ רשאי (ב) להביא, דאִסור לטלטל בעלי חיים, שהם מקצים: הגה (א) *והוא הדין (ו) דאִסור (ג) [ג] לטלטל למצא סוס או ספינה או קרון לצאת בו (מדרש סי' מי שהחשיך): ב' יתירה בהמתו עומדת חוץ לתחום, (ז) וכול לקרות לה פדי שתבוא: ג' *ומחשיבין על התחום (ח) לעשות צרכי כלה או צרכי מת להביא לו ארון ותכריכין. *וכול לומר להבדיל שישיר (ט) פדי שביא לו. וכול לומר לו (י) לה למקום פלוני (יא) למחר, ואם לא מצאת במקום פלוני לה למקום פלוני, לא מצאת במקום קח במקומות, טיב לבד שלא יזכיר לו סכום מקח, פלוני, *שלא יאמר לו (יב) סף ידוע שלא להוסיף עליו, יוכן אם לקח ממנו בשמונה, (יג) לא יאמר לו תן לי עוד בשנים ואתה תזכיר לה עשרה: הגה ואם אי אפשר לו אלא אם כן יזכיר לו סכום מקח, מחר בכל ענין, דהא צרכי מצוה הוא (הגמ"ר פ"ה). ויש אסורים (יד) בכל ענין, וכן עקר (כ"י בשם הר"ן המגיד המדני פ' ברה והג"מ פ"א ופכ"ז): ד' (טו) להשובר את הפועל *לשמו זרעים או דבר אחר (טז) אינו נותן לו שכר שבת, לפיכך (יז) אין אחריות שבת עליו. (יח) הנה שכיר שבת, שכיר חדש, שכיר שנה, שכיר שבוע, *נותן לו שכר שבת, לפיכך אחריות שבת עליו. *ולא יאמר לו תן לי של שבת, אלא אומר תן לי שכר השבוע או החדש (ואם שכר לחדש *והתנה עמו (יט) לשלם לו (ד) כל יום

פאר היטב

(ב) להביא, וכל דבר שאסור לעשותו בשבת אסור להחשיך עליו, אבל בהמה גדולה אם היה שם פרוגין היה מביאה מחוץ לתחום, ולכן מחר להחשיך עליו: (א) לטלטל, נ"ל דהו"ל ג"כ דוקא היכא דמקבא מלכא. מ"א: (ד) כל יום

משנה ברורה

(ה) דאִינוּ רשאי להביא, רוצה לומר, אפלו (ו) הו"ל מחצות שלמות היה אסור על-פל-פנים משום מקצה, ונמצא שהוא מחשיך בשביל דבר האסור לעשות בשבת, ואסור: (ו) דאִסור לטלטל, ונס פנה אין אסור משום "מקצא חפץ" אלא בשביל הדבר שמתקן לצרכיו (ז) או כשחשיך עבור זה בסוף התחום, אבל אם אינו נבר, רק בהלכה לטלטל, שרי) אף שדעתו בהלכה זה למצא סוס וכו' (מה"א) (אחרונים): ב' (ז) וכול וכו', (ס) ולא גורין דלמא יצא בעליה חוץ לתחום פדי להכניסה לתוך התחום, ואם אינה שומעת לו לבוא, (ט) מחר להכניסה על-ידי אינו יהודי, אבל אסור להכניסה על-ידי ישראל, אפלו ישראל אחר שאין בעליה, שאפלו היא בתוך התחום, דנקמא לי: הבהמה והפלים בגללי הבעלים הן לצנן תחומי, וצ"ל בן בית שצא חוץ לתחום שלה אסור לכל ישראל להזיזה ביום ארבע אמות שלה: ג' (ח) לעשות וכו' או צרכי מת, האי לעשות אצרכי מת גמי קאי, דמחשיך פדי לתקן ולהביא מחר, ואפלו הדי מחר דחפצי שמים הוא, דבשביל ההבאה בעלמא פשיטא דמחר להחשיך [גמרא]: (ט) פדי שביא לו, הינו (י) פדי שיתקן שם וביא לו, וכו': (י) לה למקום פלוני וכו', פרוש, לילך שם ולקנות, דאסור לומר בשביל דבר הרשות, ובדבר מצוה שרי, (יא) אבל הליכה גרידא אפלו לדבר הרשות שרי לומר, כמו שכתב סימן שצ סעיף ח:

(יא) למחר, אבל בשבת עצמו אסור אף שהוא לרבו מצוה: (יב) סף ידוע, לפי (יג) שאין בקציעה שים מצוה רק העלת ממונו, ולכן אסור: (יג) לא יאמר לו תן לי וכו', רוצה לומר, (יג) שלא יאמר לו על-ידי השליח הנה שיתן לו צרכי המצוה הו"ל עוד בשנים ויתרה חזק לו בסוף הכל עשרה, שצורף סף זה אין בו צרך למצוה: (יד) בכל ענין, אסכים מקח קאי, דסביב להו דכיון דהוא דרך מקח וממכר ממש, לא החירו בשום גווי אפלו לצרך מצוה: ד' (טו) השובר את הפועל, מרי ששכרו לימים, שבער כל יום ששקמו יתן לו כף וכו', והוא שמר גם בשבת, וקאמר שאין צריך לשלם לו עבור יום השבת, ועין בטור דמכח שאפלו אם הוא רוצה לתן לו, אסור לו להשכיר לקח השכר⁽¹⁾, אלא אם כן הוא נותן לו דרך מתנה [פמ"ג]: (טז) אינו נותן וכו', מדרבנן, (יז) גזרה משום מקח וממכר⁽²⁾: (יז) אין אחריות וכו', שאם (טו) ארע בקו קלקול בשבת אינו חזק לשלם: (יח) הנה שכיר שבת, הינו של כל השבוע בחד, וצ"ל ברחו נותן לו שכר שבת⁽³⁾, ורוצה לומר, שאפלו אם יתור הפועל בתוך הזמן אינו מנקה לו שכר השבתות מזה ששכר, הואיל והוא בהלכה עם שאר העמים⁽⁴⁾ [וזהו דקמסין המהמר שיוכל הפועל לומר יתן לי שכר עשרה ימים, דמגרי שחזר הפועל באמצע שבוע שני, וממילא מחזק לשמו גם בשבת, ואם ארע הקסד חזק לשלם, ונראה דאפלו אם לא ארע בו הקסד, אף שלא שמר ביום השבת, יכול לנפול לו משכרו, מידי דהו"ל אם לא שמר יום אחר, ועין בבאור הלכה: (יט) לשלם לו כל יום וכו', הינו שהתנה (יט) עמו שישלם לו לפי חשבון העמים, והלשון הנה מורה שיוכל הפועל הבית לתור

שער הענין

(ו) מצוה השקל: (ז) דהו"ל כמו נבר, וכולקמן בש"ז סעיף ט, עין שם: (ח) גמרא ג"כ ע"ב, עין שם: (ט) פריימנדס, ואף דבסוף סימן שצ מטפס הפריימנדס לענין חוץ לתחום בדין על-ידי אינו יהודי, נראה דיש להקל הכא משום פסידא: (י) אחרונים: (יא) טרב המגיד והובא בבית יוסף: (יב) מאמר פריימנדס, וכן משמע בלבוש: (יג) רש"י כתבות ס"ד: (טו) רש"י בקא מציעא ג"ח: (טז) עין בבאור הלכה:

(א) הצבנו הגה זו במקומו הנכון כמופע בשו"ע, וכדמוכח בבאור הלכה ד"ה "להביא" שכתב 'וסילקמיה', ומה נגרר שנתחלה ד"ה של ס"ק ו' "דאסור לטלטל" ב"דאסור לטלטל", ופשוט דקאי על דבר הרמ"א, וכן משמע בב"ט ס"ק ג'.

